

Häckfågelinventering i Svartsjövikens 2001

Jan Sondell

Inför restaureringen av Svartsjövikens har nu de häckande sjö- och våtmarksfåglarna inventerats för andra året i rad. Sammanlagt 60 revir, fyra fler än under 2000 av 13 olika arter har noterats. Mest talrika var sothöna (24 revir), kanadagås (7 par) och gräsand (7 revir). Häckningsresultatet var något bättre än under 2000, troligen på grund av bättre väder. En trastsångare fanns på plats så länge att den kunde räknas in bland de revirhållande fåglarna.

Bakgrund

Som en aktivitet i arbetet med "Projekt Svartsjövikens", vilket bl a innefattar restaurering av våtmarksbeten vid Svartsjövikens (Aronsson 2001) har den våtmarksanknutna häckfågel-faunan i Svartsjövikens inventerats, med början 2000 (Sondell 2001). Här ska inventeringsresultaten för 2001 redovisas.

Metodik

Metodiken har beskrivits relativt utförligt av Sondell (2001). Under perioden april – juni görs 8-10 besök då förekommande par av olika arter räknas. Som huvudmetod räknas antalet par, men iakttagna bon och ungpullar kompletteras iakttagelserna. En svårighet ligger i att separera rastande fåglar från revirhållande par. Vidare kan det vara mycket svårt att separera häckande par från yngre fåglar som finns i området men inte häckar, detta gäller främst gässen. De osäkerhetssiffror som anges i det följande är enbart subjektiva bedömningar.

Fältarbete

Sikten ut mot Svartsjövikens öppna vatten begränsas i flera avsnitt av hög bladvass. Ett provisoriskt torn vid mynningen av Sockar-

bydicket på västra stranden har tillsammans med en utsiktspunkt i ett träd givit en tillfredsställande överblick.

Fältarbetet har i huvudsak utförts av Ulf Aronsson, Urpo Könnömäki och Jan Sondell. Totalt har sju inventeringar, varav en kvällsinventering, gjorts under perioden 7 april – 1 juni. En hel del information har dessutom hämtats från inventeringarna av rastande och sträckande fåglar i området under perioden mars – maj (se Bergström 2001). Vid varje inventeringstillfälle har förekommande fågelarter antecknats på en specialkarta i skala ca 1: 5 000 (se figur 1).

Inventeringsresultat

Vid inventeringen har sjö- och våtmarksanknutna arter noterats. Av tabell 1 framgår resultatet för år 2001. År 2000 har medtagits som jämförelse. Observera att det enligt tillämpad metodik främst rör sig om par som bedömts stationära under häckningsperioden, alltså inte om par som konstaterats häcka. Nedan följer artvisa kommentarer till tabell 1.

Sjö- och våtmarksfåglar

Skäggdopping Fyra par hävdade revir. Något bättre ungfågelproduktion än under fjolåret.

Tabell 1. Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjövikens 2000-2001.

Inventerade arter	Revir 2000	Revir 2001	Kommentarer gäller år 2001
Sjö- och våtmarksfåglar			
Skäggdopping	3	4	3+2+1 ungar sedda
Knölsvan	1	1	Par med bo
Grågås	3	3	Totalt 7 ungar i tre kullar
Kanadagås	3	7	Boräkning; totalt 16 ungar sedda
Rördrom	1	1	Troligen ingen häckning
Gräsand	7	7	8 ungar i en kull +7 små i juli
Knipa	3	2	7 ungar i en kull
Storskrake	2	1	Bo i hålträd i slottsparken
Vattenrall	2	1	Hörd
Sothöna	18	24	15 ungar i 6 kullar i juli
Tofsvipa	6	3	
Enkelbeckasin	6	4	
Fiskmå	1	2	Ett bo i träd
Summa	56	60	
Övriga arter			
Brun kärrhök	2	1	
Gulärta	1	1	
Ängspiplärka	4	5	
Buskskvätta	4	5	
Gräshoppsångare	2	1	
Trastsångare	-	1	
Sävsångare	>10	>10	Uppskattning, ej inventerad
Rörsångare	> 5	ca 5	Uppskattning, ej inventerad
Skägges	> 5	> 5	Uppskattning, ej inventerad
Sävparv	> 20	ca 20	Uppskattning, ej inventerad

Knölsvan Ett bo byggdes i södra delen av viken och fyra ungar observerades, de höll till i området tills de nådde vuxen storlek.

Grågås Nästan omöjligt att lokalisera bon, då dessa läggs dolt i vegetationen och häckningen startar mycket tidigt. Tre par med ungar kunde iaktas på ängarna i anslutning till viken i NV.

Kanadagås Inte mindre än sju bon räknades in. En betydande ökning jämfört med fjolåret. Flera kullar med ungar sågs även. Möjligen kan knölsvanens val av boplats (se figur 1) gjort att fler par kanadagås rymdes i viken än under 2000.

Rördrom En hane tutade under våren, men det är inte troligt att någon häckning skedde.

Gräsand Arten inventeras tidigt på våren då paren ofta ligger och äter i strandzonen och då honan just påbörjat ruvningen med hanen i närheten. Antalet par redovisade par har en osäkerhet på ca ± 2 . En kull ungar sågs i maj och en annan omlagd kull i juli.

Knipa Hur många par som verkligen avser att häcka är osäkert. Antalet par (2) har en osäkerhet på ca ± 1 . En kull med ungar observerades i Slottedammen.

Foto: Tero Niemi

SKÄGGDOPPING

Storskrake Svårt att veta hur många storskrakar som avser att häcka. En hona sågs i hålträd i parken. Det kan finnas ytterligare någon kull. Ungar sågs inte.

Vattenrall En rall hörs upprepade gånger vid fågeltornet.

Sothöna Den klart vanligaste vattenfågeln. En viss ökning kunde konstateras jämfört med 2000. Häckningsresultatet var också bättre än under fjolåret. Antalet par (24) har en osäkerhet på ca ± 4.

Tofsvipa Uppskattningsvis 3 par höll till på ängarna. I vilken utsträckning de häckade är osäkert. Några ungar observerades inte.

Enkelbeckasin En mycket svårinventerad art.

Antalet 4 par är alltså ungefärligt, osäkerheten ca ± 2 par.

Fiskmås Ett par höll till på en liten ö i södra delen av viken. Ett bo noterades i ett träd i beteshagen längst i NV.

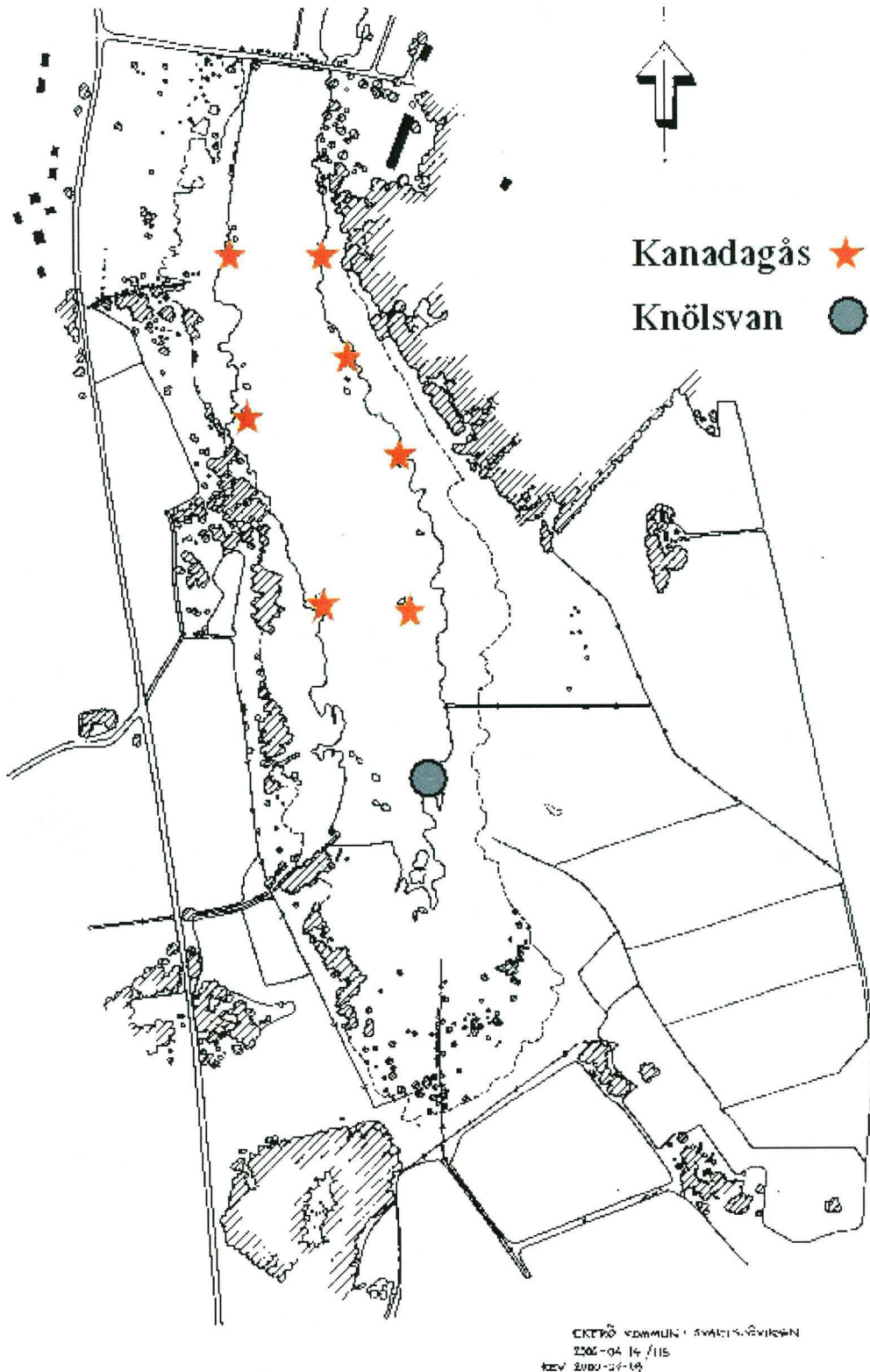
Övriga arter

Brun kärrhök Ett par hävdade revir.

Gulärla Ett par uppehöll sig på Storängen.

Ängspilärka Tre par uppehöll sig på Storängen och ett par på ängen i NV.

Buskskvätt Fem par noterades, de flesta i gränsen mellan åker- och ängsmark i söder och sydost.

Figur 1. Exempel på inventeringsresultat från Svartsjövikens viken. Kanadagässen har byggt bon i norra delen av viken medan knölsvanparet har sitt revir i den södra delen.

Gräshoppsångare En hane sjöng.

Trastsångare En ringmärkt hane sjöng intill vägen i NV. Den satt både längs västra vasskanten och strax utanför området. Efter ett uppehåll sjöng åter en fågel på samma plats. Det visade sig vare en ny omärkt fågel.

Övriga ej inventerade mindre tättingar. Vanligast i vass- och buskmarkerna har säv-sparven varit följd av sävsångaren. Rörsångaren förekom mera sparsamt. Skäggmes har förekommit med minst 5 par och ofta hörts i vassarna alla årstider. På hösten är antalet störst, flera tiotal fåglar kan visa sträckoro och lyfta från vassen.

Diskussion

Den aktuella häckfågelinventeringen har genomförts 2001 på samma sätt som under 2000. Kunskapen om vikens fåglar har ökat jämfört med första året. Svårinventerade arter är vigg, knipa och storskrake, som förekommer rastande på vårsträcket i betydligt större antal än vad som sedan kommer att häcka. Någon vigg har ännu inte noterats under omständigheter som tyder på avsikt att häcka.

I stort sett ger inventeringen en riktig bild av häckfågelfaunans sammansättning i en grund igenväxande vik av Mälaren. Bara en mer ovanlig art noterades, en trastsångare som sjöng så länge att den kan anses ha hävdats revir. Den var dock oöpprad och dessutom uppträdde två olika fåglar på platsen.

Häckningsframgången hos främst svanar, sothöns och doppingar var bättre än under fjolåret och berodde sannolikt på varmare väder under 2001 än under 2000, särskilt gällde detta juli månad.

Inventeringarna kommer att försätta ytterligare några år med samma metodik. Dessa studier får belysa i vilken utsträckning den under hösten 2001 genomförda restaureringen kommer att förändra häckfågelfaunans sammansättning.

Sammanfattning

En häckfågelinventering genomfördes 2001 i Svartsjövikens för andra året i rad enligt etablerade inventeringsrutiner. Totalt noterades 60 stationära par av 13 arter, ett resultat som är något bättre än fjolårets. Talrikast förekommande var sothöna (24 revir), gräsand (7 revir) och kanadagås (7 par). Ungfågelproduktionen bedömdes som bättre än under fjolåret, främst troligen beroende på att vädret var bättre 2001 jämfört med 2000. Inventeringarna kommer att fortsätta under 2002, nu efter det restaureringen har genomförts.

Referenser

- Aronsson, A. 2001. Restaurering av våtmarks-
bete vid Svartsjövikens. I Fåglar på Mäläröarna 2000, s 6-10.
- Bergström, M. 2001. Inventering av Svartsjövikens 2000. I Fåglar på Mäläröarna 2000, s 11-17.
- Sondell, J. 2001. Häckfågelinventering av Svartsjövikens 2000. I Fåglar på Mäläröarna 2000, s 18-22.